

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

12.09.2022. Nr. 1.7-2/850

Uz 07.07.2022 Nr. 4.2-2/1501

Ropažu novada pašvaldībai

Par SIA "Vilkme"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Ropažu novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Vilkme”.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai. Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegušas SO “LATVIJAS NAMU PĀRVALDĪTĀJU UN APSAIMNIEKOTĀJU ASOCIĀCIJA” (turpmāk – LNPA), biedrība “Latvijas siltumuzņēmumu asociācija” (turpmāk – LSUA), biedrība “Latvijas ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija” (turpmāk – LŪKUA) un biedrība “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

LNPA norādījusi, ka Latvijas normatīvie akti paredz dzīvokļu īpašnieku pienākumu un tiesības gan pārņemt māju kopīpašuma pārvaldīšanu no pašvaldības, gan brīvi izvēlēties kopīpašuma pārvaldīšanas pakalpojuma sniedzēju. LNPA ieskatā, apstāklim, ka Pašvaldība ir kapitālsabiedrības īpašnieks, namu pārvaldīšanas tirgū nav nozīmes, ja Pašvaldības pārstāvēts uzņēmums strādā brīva tirgus apstākļos, kur pieprasījumu pēc uzņēmuma sniegtā pakalpojuma nosaka daudzdzīvokļu namu dzīvokļu īpašnieki nevis Pašvaldība.

LSUA cita starpā norādījusi, ka Pašvaldības kapitālsabiedrības darbojas nozarē (siltumapgāde), kam infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi ar ilgu atmaksāšanās laiku, kā arī ar Eiropas Savienības fondu līdzekļiem finansētajiem projektiem, nedrīkst mainīt īpašnieku vai arī attiecīgā infrastruktūra nedrīkst tikt iznomāta.

LŪKUA cita starpā norādījusi, ka tās rīcībā nav informācijas par citiem tirgus dalībniekiem, kuru kapacitāte būtu pietiekama ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanai atbilstoši normatīvo tiesību aktu prasībām Pašvaldības teritorijas apdzīvotajās vietās, kā arī nav

iespējams izvērtēt alternatīvas tirgus iespējas tiešā veidā – lai gan tiesiskais regulējums neaizliedz tirgū ienākt arī citiem ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējiem, vienlaikus alternatīvas infrastruktūras izbūve visticamāk nav samērīga ar tirgus pieprasījumu. Balstoties uz LŪKUA biedru pieredzi un līdzšinējo sadarbību ar Latvijas pašvaldībām, ilgtspējīga ūdenssaimniecības pakalpojuma sniegšana visas pašvaldības (novada) robežās visveiksmīgāk ir īstenojama, reorganizējot esošos ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējus, tos apvienojot vienā lielā pakalpojumu sniedzējā. Ievērojot iepriekš minēto, LŪKUA rekomendējusi Pašvaldībai izskatīt iespējas apvienot/reorganizēt novadā esošos uzņēmumus, kas sniedz ūdenssaimniecības pakalpojumus.

LTRK norādījusi, ka, tās ieskatā, publiskā pārvalde var iesaistīties komercdarbībā, ja tā izpilda vismaz vienu no diviem kritērijiem: 1) publiskas pārvaldes kapitālsabiedrība apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus, nodrošinot to vērtības pieaugumu un tautsaimniecības izaugsmi, vienlaikus nesot atbildību sabiedrības priekšā par to izmantošanu, un/vai 2) iesaistoties komercdarbībā tiek novērstas brīvā tirgus nepilnības¹.

LTRK aicinājusi Pašvaldību, lemjot par tās līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās, ņemt vērā minētos LTRK priekšnoteikumus publiskas personas dalībai komercdarbībā. Tāpat LTRK aicinājusi Pašvaldību regulāri vērsties pie privātā sektora pārstāvjiem, lai pārliecinātos par to interesi un iespējām nodrošināt kādu no kapitālsabiedrību sniegtajiem pakalpojumiem, pakalpojuma daļu vai iesaistīšanos to nodrošināšanā. LTRK aicinājusi arī regulāri pārskatīt kapitālsabiedrību sniegto pakalpojumu izmaksu pamatotību, lai pēc iespējas mazāk ietekmētu konkurenci.

LASUA uz Pašvaldības lūgumu sniegt viedokli par tās līdzdalības saglabāšanu pašvaldības SIA “Vilkme” norādījusi, ka tā atturas no viedokļa paušanas, ņemot vērā, ka SIA “Vilkme” nav LASUA biedrs un LASUA kompetencē neietilpst ar LASUA nesaistītu subjektu darbības izvērtēšana, tiktāl, ciktāl šo subjektu rīcībā nav saskatāmi acīmredzami vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem 100 % SIA “Vilkme” kapitāldaļu pieder Pašvaldībai.²

SIA “Vilkme” statūtos³ norādītie darbības veidi atbilstoši NACE klasifikatoram ir:

- 1) tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30);
- 2) siltumapgāde (35.00);
- 3) ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (36.00);
- 4) notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37.00);
- 5) atkritumu savākšana (izņemot bīstamos atkritumus) (38.11);
- 6) citu inženiersistēmu montāža (43.29), t.i., siltināšanas projekti;
- 7) nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata (68.32), t.i., namu apsaimniekošana.

Tāpat Izvērtējumā sniegta informācija par statūtos ietvertajiem darbības veidiem, kuros SIA “Vilkme” neveic komercdarbību – citur neklasificētie specializētie būvdarbi (43.99), kravu pārvadājumi pa autoceļiem (49.41), kravu iekraušana un izkraušana (52.24).

Kā SIA “Vilkme” papildu darbība ir norādīti labiekārtošanas darbi un ceļu uzturēšana.

KP sniegs atzinumu par SIA “Vilkme” komercdarbības veidiem atbilstoši Izvērtējumā norādītajam darbības virzienu iedalījumam. Attiecībā uz statūtos ietvertajiem darbības veidiem,

¹ LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā.

Pieejamas šeit: https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%4%81s%20p%4%81rvaldes%20dal%4%abba%20komercd_0.pdf

² <https://info.ur.gov.lv/?#/legal-entity/40103073411>

³ 29.06.2021. redakcijā.

kuros SIA "Vilkme" neveic komercdarbību, KP atbalsta nepieciešamību precizēt SIA "Vilkme" statūtus, ietverot tajos darbības veidus atbilstoši faktiskajai SIA "Vilkme" darbībai.

Pamatdarbība

Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana, siltumapgāde

SIA "Vilkme" veic siltumenerģijas ražošanu, piegādi, sadali un tirdzniecību saskaņā ar noslēgtajiem enerģijas piegādes līgumiem, kā arī līgumiem par komunālo pakalpojumu sniegšanu daudzdzīvokļu dzīvojamu māju iedzīvotājiem un juridiskām personām. SIA "Vilkme" ir izsniegta Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas licences siltumenerģijas pārvadei un sadalei (Nr. E23032/1 un Nr. E23032/2), siltumenerģijas ražošanai (Nr. SR0297), kā arī tirdzniecībai (Nr. ST0099).

Izvērtējumā norādīts, ka saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 1. punktu pašvaldības autonomā funkcija ir organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, tostarp siltumapgādes pakalpojumus. Saskaņā ar Enerģētikas likuma 51. panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū. Tā kā siltumenerģijas ražošana un piegāde ir komercdarbība saskaņā ar Enerģētikas likuma pirmā panta 7. un 9. punktu, tad Pašvaldība pati šo pakalpojumu nevar sniegt, līdz ar to, lai izpildītu minēto funkciju, tā ir tiesīga veikt komercdarbību, realizējot līdzdalību kapitālsabiedrībā. Līdz ar to šis pakalpojums ir atzīstams par stratēģiski svarīgu, jo ietilpst pamatpakalpojumu klāstā, kas Pašvaldībai ir jānodrošina tās iedzīvotājiem. Vienlaikus Pašvaldība secina, ka siltumapgādes pakalpojumu sniegšana, tostarp siltumenerģijas ražošana, izriet no pašvaldības autonomās funkcijas un šī komercdarbība ietver publisku mērķu sasniegšanu, kas izriet gan no normatīvajiem aktiem, gan no pašvaldības stratēģiskajiem politikas plānošanas dokumentiem.

Siltumenerģijas ražošana tiek nodrošināta piecās katlu mājās, no kurām trīs katlu mājās tiek izmantota dabasgāze, bet divās – kokskaidu granulu kurināmais. Vasaras mēnešos siltumenerģija karstā ūdens piegādei tiek ražota Ropažu katlu mājā Stadiona ielā 1, Mucenieku un Zaķumuižas katlu mājā. Siltumapgādes infrastruktūras attīstībā ir veikti ieguldījumi kopš 2000. gada, gan apkures katlu uzstādīšanā, gan siltumtrašu rekonstrukcijā, posmos no katlu mājām līdz daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, piesaistot gan Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļus, gan citu finansējumu.

Pašvaldība norāda, ka tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, kas saistīts ar lieliem kapitālieguldījumiem sākotnējo infrastruktūras izbūvei, kā arī nepieciešamību pēc nepārtrauktām investīcijām infrastruktūras uzturēšanai. Līdz ar to, pakalpojumu nodošana privātajam sektoram vērtējama kā ierobežota, jo siltumenerģijas piegādātāju skaits administratīvajā teritorijā ir ļoti ierobežots, kas ir saistīts, t.sk. ar ierobežotām peļņas gūšanas iespējām. Turklāt, nododot pakalpojumu privātajam sektoram pastāv risks par pakalpojuma nepārtrauktības nodrošināšanu, kā arī augstu kvalitātes standartu potenciālu neievērošanu. Tirgus nepilnība nav publisku personu ierobežojumu vai radīto šķēršļu rezultāts, bet privātajam sektoram nepievilcīgu šo pakalpojumu sniegšanu padara nepieciešamās sākotnējās lielās investīcijas un salīdzinoši zemā rentabilitāte.

Pašvaldība secinājusi, ka SIA "Vilkme" sniegtie pakalpojumi, kas saistīti ar siltumapgādes nodrošināšanu – tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana, siltumapgāde, ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, kā arī tiek novērsta tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas, pārvades, sadales un tirdzniecības pakalpojumiem KP norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma 51. panta pirmo daļu pašvaldības,

veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū⁴.

Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols, kas izskaidrojams ar infrastruktūras izveidi un uzturēšanu un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un lietderīga. Līdz ar to KP atzīst, ka SIA "Vilkme" sniegtie pamatpakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu KP norāda, ja SIA "Vilkme" kā siltumapgādes sistēmas operatora licences darbības zonā nav citu tirgus dalībnieku, kas nodrošinātu šos pakalpojumus, secināms, ka atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam SIA "Vilkme", nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, novērš tirgus nepilnību. Vienlaikus, tā kā šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurence, gadījumā, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vēlētos ienākt citi, t.sk. privātie tirgus dalībnieki, siltumenerģijas apgādes sistēmas operatoram savā licences darbības zonā atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam jānodrošina iespējas arī citiem, t.sk. privātajiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Ūdenssaimniecība

(ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde un notekūdeņu savākšana un attīrīšana)

Pamatojoties uz Ropažu novada domes 10.09.2015. lēmumu (Protokols Nr.13, 1.§), SIA "Vilkme" piešķirtas tiesības sniegt ūdenssaimniecības sabiedriskos pakalpojumus Ropažu novada Ropažu pagasta administratīvajā teritorijā – Mucenieku, Silakroga, Zaķumuižas, Ropažu un Tumšupes ciemos līdz 31.12.2030.

SIA "Vilkme" infrastruktūra (kanalizācijas tīklu infrastruktūra, sūkņu stacijas, u.c.) ir uzskatāmi par stratēģiski svarīgiem objektiem (infrastruktūru) valsts un Pašvaldības attīstībai, lai nodrošinātu tīru dzeramo ūdeni un izmantotā ūdens un notekūdeņu attīrīšanu. Šādai infrastruktūrai ir būtiska nozīme ar ūdenssaimniecību saistīto pakalpojumu nodrošināšanā plašai ietekmētajai sabiedrības daļai.

Pašvaldības administratīvajā teritorijā, citās apdzīvotās teritorijās ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz PSIA "Garkalnes inženiertīkli", PSIA "Garkalnes ūdens", PA "Saimnieks" un PSIA "Vangažu avots". Katrs ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējs pakalpojumu nodrošināšanai izmanto atsevišķu infrastruktūru, tāpēc, lai arī šo pakalpojumu sniedzēju funkcijas vērtējamās no efektivitātes viedokļa (piemēram, vērtējot reorganizāciju un iespējamu funkciju centralizēšanu), pakalpojumi, ievērojot to sniegšanai nepieciešamo infrastruktūru nebūtu uzskatāmi par vispārīgi savstarpēji aizvietojamiem.

Tāpat Pašvaldība norāda, ka centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu tirgū ir identificējamās tirgus nepilnības pazīmes, kas izpaužas kā privāto tirgus dalībnieku trūkums konkrēto pakalpojumu nodrošināšanā, kas saistāms ar pakalpojumu sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras neesamību un tās izbūvei nepieciešamajiem resursiem, kā arī ierobežotajām peļņas iespējām, sniedzot ūdenssaimniecības pakalpojumus.

Pašvaldība secina, ka SIA "Vilkme" sniegtie ūdenssaimniecības pakalpojumi ir stratēģiski svarīgi valsts un Pašvaldības attīstībai VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē un saistīti ar Pašvaldības autonomo funkciju izpildi.

KP atzīst, ka SIA "Vilkme" sniegtie pamatpakalpojumi ūdenssaimniecības jomā

⁴ Enerģētikas likums, sk. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

(ūdensapgāde un kanalizācija) – ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, ņemot vērā, ka tā veic Pašvaldības autonomo funkciju, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus daļā Pašvaldības administratīvās teritorijas (Mucenieku, Silakroga, Zaķumuižas, Ropažu un Tumšupes ciemos).

Vienlaikus, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, SIA “Vilkme” būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi, piemēram dažāda veida būvdarbu, remontdarbu veikšana (saglabājot avārijas dienestu), skaitītāju uzstādīšanas/ maiņas pakalpojumi, asenizācijas u.c. pakalpojumi, ja tādi tiek sniegti.

Atkritumu savākšana (izņemot bīstamos atkritumus)

Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 1. punktu pašvaldības autonomā funkcija ir organizēt sadzīves atkritumu apsaimniekošanu neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds. Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punktu pašvaldības autonomā funkcija ir gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību, kas tostarp ir atkritumu savākšanas un izvešanas kontrole.

Pamatojoties uz Ropažu novada domes saistošo noteikumu Nr. 6 „Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ropažu novadā”⁵ 4.3.2.apakšpunktu Ropažu novada pašvaldības administratīvajā teritorijā SIA “Vilkme” ir piešķirtas tiesības savākt sadzīves atkritumus un nogādāt tos atkritumu poligonā "Getliņi". Šo noteikumu 4.3.1. apakšpunktā noteikts, ka novadā izvēlas ne vairāk kā divus sadzīves atkritumu apsaimniekotājus. Līdz ar to SIA “Vilkme” nav tikušas piešķirtas ekskluzīvas tiesības sniegt attiecīgos pakalpojumus Pašvaldības teritorijā, jo uz pakalpojumu sniegšanu līdz šim ir bijusi iespēja pieteikties vēl kādam pakalpojumu sniedzējam.

SIA “Vilkme” sadarbībā ar Centrālo finanšu un līgumu aģentūru ir īstenojusi projektu „Dalītās atkritumu vākšanas sistēmas ieviešana Ropažu novadā”.⁶

Pašvaldība norāda, ka SIA “Vilkme” atkritumu savākšanas pakalpojumu sniegšanā pēc būtības darbojas kā starpnieks un uzrauga pakalpojuma sniegšanu. Kapitālsabiedrībai savas tehnikas pakalpojuma sniegšanai nav, tāpēc tā rīko publiskos iepirkumus un piesaista privātā sektora komersantus. 21.03.2022. SIA “Vilkme” noslēdza līgumu ar SIA “VISA 9” par atkritumu savākšanas transportlīdzekļu nomu.⁷ Līguma darbības laiks ir līdz 31.12.2022 vai līdz kopējās līguma summas sasniegšanai.

Pašvaldības ieskatā, atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi ir uzskatāmi par stratēģiski svarīgiem valsts un Pašvaldības attīstībai VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē un ir saistīti ar Pašvaldības autonomo funkciju izpildi.

Taču, tā kā atkritumu savākšanas pakalpojumus Pašvaldības teritorijā sniedz arī SIA “Clean R” (Stopiņu pagastā un Vangažu pilsētā), PSIA “Garkalnes komunālserviss” (Garkalnes pagastā) un SIA “Eco Baltia vide”, līdz ar to nav identificējami tirgus nepilnības elementi konkrētajā pakalpojumu tirgū un tirgū pastāv konkurence. Turklāt, atkritumu apsaimniekošanas jomā Latvijā kopumā pastāv aktīva konkurence, un lielākoties Pierīgas pašvaldībās šo pakalpojumu nodrošina privātie komersanti.

Tāpat saistībā ar šo pakalpojuma nodošanu privātajam sektoram vai privātā sektora plašāku iesaisti pakalpojuma sniegšanā norādāms, ka 08.07.2022. stājās spēkā Ropažu novada pašvaldības domes 20.04.2022. saistošie noteikumi Nr. 15/22 “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ropažu novadā”⁸, kas paredz, ka līdz 31.12.2022. Pašvaldības

⁵ 2011.gada 20.aprīļa Saistošie noteikumi Nr. 6 “Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Ropažu novadā” (zaudējuši spēku no 08.07.2022.), pieejami: <https://www.ropazi.lv/lv/media/602/download>

⁶ Kapitālsabiedrības mājaslapa <https://vilkme.lv/pakalpojumi/atkritumu-izvesana>

⁷ Elektronisko iepirkumu sistēmas Iepirkums VILKME 2022/7

<https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/73077>

⁸ Ropažu novada domes 2022. gada 20. aprīļa saistošie noteikumi Nr. 15/22 "Par sadzīves atkritumu

administratīvajā teritorijā ir četras sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonas (A zona – Stopiņu pagasta administratīvā teritorija, B zona – Ropažu pagasta administratīvā teritorija, C zona – Garkalnes pagasta administratīvā teritorija, D zona – Vangažu pilsētas administratīvā teritorija. No 01.01.2023. Pašvaldības administratīvajā teritorijā ir trīs sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonas (A zona – Stopiņu pagasta administratīvā teritorija, B zona – Ropažu pagasta un Garkalnes pagasta administratīvā teritorija, C zona – Vangažu pilsētas administratīvā teritorija). Attiecīgi Vangažu pilsētā un Stopiņu pagastā atkritumu apsaimniekotājs, pamatojoties jau uz esošajiem noslēgtajiem līgumiem būs SIA “Clean R”, savukārt Ropažu pagasts un Garkalnes pagasts tiks apvienots vienā zonā, tiks izsludināts publiskais iepirkums un tiks izskatīta iespēja pakalpojumu sniegšanu nodot privātajiem tirgus dalībniekiem.

No 01.08.2025. visa Pašvaldības administratīvā teritorija būs viena sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zona.

KP piekrīt Pašvaldības secinājumam, ka atkritumu savākšana ir atzīstama par stratēģiski svarīgu pakalpojumu VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē. Tomēr konkrēta pakalpojuma noteikšana par stratēģiski svarīgu ir atzīstama tikai par vienu no priekšnoteikumiem, lai atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam publiskai personai būtu tiesisks pamats sniegt šādu pakalpojumu, piemērojot tiesību normā paredzēto izņēmumu. Lai pamatotu šādu izņēmumu, likums (VPIL 88. panta otrā daļa) tieši nosaka, ka publiskai personai ir nepieciešams ne tikai atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu, bet arī ir pienākums veikt tirgus izpēti, novērtējot pieejamās alternatīvas, tostarp, vai konkrēto pakalpojumu vienlīdz efektīvi sniedz arī privātie tirgus dalībnieki un vai privātie tirgus dalībnieki ir spējīgi efektīvi nodrošināt konkrētā pakalpojuma pieejamību un tā sniegšanu.

Pašvaldība ir secinājusi, ka konkrēto pakalpojumu sniegšanas tirgū nav konstatējama tirgus nepilnība un atkritumu savākšanas pakalpojumus ir iespējams saņemt no privātā sektora komersantiem, organizējot publiskos iepirkumus.

Līdz ar to KP atbalsta un atzinīgi vērtē Pašvaldības virzību uz pakāpenisku iziešanu no atkritumu savākšanas pakalpojumu sniegšanas tirgus, jo, KP ieskatā, organizējot publiskos iepirkumus un saņemot cenu piedāvājumus pakalpojumu sniedzēju savstarpējās sāncensības apstākļos, ir iespējams nodrošināt izdevīgākās cenas, kā arī nepieciešamās kvalitātes atkritumu savākšanas pakalpojumu Pašvaldībai, tās iedzīvotājiem un komersantiem.

Namu apsaimniekošana

Saskaņā ar likuma “Par dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septīto un astoto daļu pašvaldības pienākums ir pārvaldīt dzīvojamo māju līdz tās pārvaldīšanas tiesību nodošanai dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotai personai, ja dzīvojamā mājā nav privatizēti visi privatizācijas objekti. Pienākums pārvaldīt dzīvojamo māju pašvaldībai ir arī tad, ja dzīvojamā mājā ir privatizēti visi privatizācijas objekti, bet nav sasaukta dzīvokļu īpašnieku kopsapulce. Pašvaldībai šādā situācijā ir tiesības saņemt maksu par dzīvokļu īpašniekiem sniegto pakalpojumu viņu privātīpašuma pārvaldīšanā un apsaimniekošanā. Līdz ar to Pašvaldība secina, ka tai ir deleģēts pienākums veikt saimniecisko darbību. Secīgi, šis pienākums ar deleģējuma līgumu ir nododams citai personai, tostarp Pašvaldības kapitālsabiedrībai.

SIA “Vilkme” sniedz ēku pārvaldīšanas pakalpojumus 43 daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, kas atrodas Stopiņu novada Ropažu pagasta Muceniekos, Silakrogā, Zaķumuižā, Ropažos, Tumšupē un Kākcēmā. SIA “Vilkme” apsaimnieko tikai Pašvaldības īpašumā esošus namus.

Ar namu apsaimniekošanu saistīto darbību jomā SIA "Vilkme" veic arī ēku uzturēšanas un ekspluatācijas darbības. Dzīvojamās mājas pārvaldīšana un uzturēšana ietver pamatpakalpojumu un citu nepieciešamo pakalpojumu organizēšanu šo māju iedzīvotājiem un dzīvojamo māju un tām piesaistīto zemesgabalu labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanu.

Pašvaldība norāda, ka viens no iemesliem, kādēļ dzīvokļu īpašnieki izvēlas tieši SIA "Vilkme" pakalpojumus, ir pieredze namu apsaimniekošanā, drošības un stabilitātes sajūta.

Lai arī, Pašvaldības ieskatā, namu apsaimniekošanas pakalpojumiem ir stratēģiska nozīme administratīvās teritorijas attīstībā, kas saistīti arī ar pašvaldības autonomo funkciju izpildi, izskatāma iespēja arī stratēģisko pakalpojumu nodošanai privātajiem tirgus dalībniekiem.

Pašvaldības administratīvajā teritorijā namu apsaimniekošanas pakalpojumu jomā ir identificējami atsevišķi konkurenti, kas teorētiski varētu paplašināt savu darbību un sniegt atbilstošus pakalpojumus, kā arī konkurence vērtējama arī plašākā ģeogrāfiskā teritorijā un Latvijā kopumā būtu uzskatāma par pirmšķietami pietiekamu, lai nodrošinātu pakalpojumu sniegšanu. Tomēr Izvērtējumā secināts, ka šobrīd nav uzskatāms, ka privātie tirgus dalībnieki būtu ieinteresēti un spētu pilnā apmērā nodrošināt namu apsaimniekošanas pakalpojumus. Privātā sektora piedāvājums ir daudz mazāks par pieprasījumu, līdz ar to izvērtējuma veikšanas brīdī uzskatāms, ka namu apsaimniekošanas tirgū Pašvaldības teritorijā novērojama daļēja tirgus nepilnība. Tomēr Pašvaldība apzinās, ka šajā pakalpojumu jomā privāto tirgus dalībnieku iesaiste būtu paplašināma.

Kā arī Pašvaldība ņem vērā līdz šim pausto KP un LTRK nostāju saistībā ar pašvaldību kapitālsabiedrību darbību nekustamā īpašuma apsaimniekošanas jomā, t.i., ka publisku personu kapitālsabiedrībām jāizvērtē iespējas izešanai no dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanas tirgus, veicot izpēti par privāto komersantu iespēju pārņemt attiecīgo pakalpojumu sniegšanu pašvaldības teritorijā.⁹

Līdz ar to Izvērtējumā norādīts, ka atbilstoši iepriekš norādītajam vērtējumam, SIA "Vilkme" turpmāka aktīva iesaiste apsaimniekošanas pakalpojumu tirgū būtu potenciāli samazināma, pakāpeniski samazinot savu darbību konkrētajā pakalpojumu tirgū, organizējot konkurenci veicinošus pasākumus un/vai izvairoties aktīvi reklamēt savu pakalpojumu, kas šādu mehānismu ieviešanas ietvaros varētu palielināt privāto tirgus dalībnieku iesaisti pakalpojumu sniegšanā. Vienlaikus jāņem vērā, ka pakalpojuma sniedzēja izvēle tomēr ir Pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāju ziņā, rīcības brīvības ietvaros.

Tāpat, kā norādīts Izvērtējumā, SIA "Vilkme" turpmākā darbība un funkcijas vērtējamas arī kontekstā ar SIA "Vangažu namsaimnieks" sniegtajiem pakalpojumiem, kas ietilpst Pašvaldības īstenotā funkciju audita tvērumā, vērtējot nepieciešamos reorganizācijas risinājumus un novēršot iespējamu kapitālsabiedrību funkciju dublēšanas efektivitātes nolūkos.

Attiecībā uz SIA "Vilkme" sniegtajiem pārvaldīšanas un apsaimniekošanas pakalpojumiem KP norāda, ka, tās ieskatā, daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšana ir pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja ir konstatējami VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktie priekšnoteikumi (tirgus nepilnība) vai arī pakalpojumi tiek sniegti, pamatojoties uz likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septīto daļu, kas var tikt uzskatīts par izņēmuma gadījumu.

Ņemot vērā Pašvaldības sniegto informāciju par tirgus struktūru daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū konkrētajās Pašvaldības teritorijās, KP secina, ka SIA "Vilkme" darbība varētu tikt atzīta par atbilstošu VPIL 88. panta pirmās daļas

⁹ Skat. piemēram, 03.06.2021. KP atzinums par SIA "Rīgas serviss", pieejams:

<https://www.kp.gov.lv/lv/media/9271/download>, un 24.02.2021. KP atzinums pašvaldības SIA "Ventspils nekustamie īpašumi", pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/9013/download>

1. punktam, t.i., novērš tirgus nepilnību.

Vienlaikus KP norāda, ka Pašvaldībai un kapitālsabiedrībai, darbojoties šajā tirgū, regulāri jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamus neatbilstības konkurences neitralitātei riskus¹⁰. KP uzsver SIA "Vilkme" kā publiskas personas kapitālsabiedrības un Pašvaldības īpašo atbildību, ievērot un nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, neradot šķēršļus privāto komersantu komercdarbībai, kas vēlētos ienākt daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu tirgū Pašvaldības teritorijā. Kā arī gadījumā, ja SIA "Vilkme" turpina nodrošināt namu pārvaldīšanu, atsevišķus pakalpojumus pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanas ietvaros, KP ieskatā, ir iespējams iedzīvotājiem nodrošināt, tos saņemot kā ārpakalpojumus, SIA "Vilkme" nodrošinot pakalpojumu kontroles un uzraudzības funkcijas nevis sniedzot konkrētos pakalpojumus pašai.

Tāpat, KP ieskatā, Pašvaldībai (un SIA "Vilkme") būtu jāiegulda saprātīgi pūliņi, lai veicinātu iedzīvotāju iesaisti lēmumu pieņemšanā attiecībā uz sava dzīvojamā īpašuma apsaimniekotāju. KP norāda, ka ir būtiski, ka Pašvaldība ir izpildījusi tai ar likumu "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" uzlikto pienākumu sasaukt dzīvokļu īpašnieku kopsapulci, lai lemtu par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesību nodošanu dzīvokļu īpašnieku sabiedrībai vai ar dzīvokļu īpašnieku savstarpēju līgumu pilnvarotai personai.

Citu inženiersistēmu montāža (siltināšanas projekti)

SIA "Vilkme" darbība siltināšanas projektu jomā ir saistīta ar ēku energoefektivitātes paaugstināšanu¹¹ un šīs SIA "Vilkme" darbības nav tiešā veidā uzskatāmas par komercdarbību. SIA "Vilkme" darbojas kā projektu vadītājs, savukārt darbības, kas nodrošina energoefektivitātes paaugstināšanu, veic būvuzraugi un būvuzņēmēji (privātā sektora komersanti). Pašvaldības ieskatā, konkrētā SIA "Vilkme" darbības joma būtu uzskatāma par pieļaujamu, ievērojot to, ka tā ir saistīta ar Eiropas fondu finanšu līdzekļu apguvi un kontroli, jo saskaņā ar normatīvo regulējumu un finanšu apguves īpatnībām, ir ierobežota šādu darbību ("pakalpojumu") nodošana privātajiem tirgus dalībniekiem. Vienlaikus, ievērojot nacionālo politiku un Pašvaldības administratīvās teritorijas stratēģiskos politikas plānošanas dokumentus un darbības Pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai, šādas darbības ("pakalpojumu") SIA "Vilkme" varētu turpināt veikt arī nākotnē.

KP secina, ka attiecīgais pakalpojums ir SIA "Vilkme" kā namu pārvaldnieka organizēts pakalpojums, kas ir saistīts ar SIA "Vilkme" veikto dzīvojamo māju pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanu, iedzīvotāju interesēs organizējot Eiropas Reģionālā attīstības fonda līdzekļu piesaisti. Līdz ar to KP nav iebildumu par šī papildus pakalpojuma sniegšanu dzīvojamām mājām, kuras pārvalda SIA "Vilkme", vienlaikus KP norāda, ka nebūtu atbalstāma šāda pakalpojuma sniegšana īpašumiem, kuru pārvaldīšanas tiesības nav nodotas SIA "Vilkme".

Papildpakalpojumi

SIA "Vilkme" Pašvaldības teritorijā, pamatojoties uz pakalpojuma līgumiem ar Pašvaldību, nodrošina:

1) Ropažu pagasta administratīvās teritorijas un zaļo zonu uzturēšanu un kopšanu, t.sk. puķu dobju ierīkošanu un kopšanu, zāliena ierīkošanu, koku un krūmu izzāģēšanu, dzīvzogu kopšanu, zāles pļaušanu, ceļu malu applaušanu, gājēju ietvju uzturēšana, atkritumu savākšanu 2022.gada vasaras sezonā;

¹⁰ Konkurences likuma 14.¹pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājas spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

¹¹ Kapitālsabiedrības īstenotie projekti ēku energoefektivitātes paaugstināšanā, pieejams: <https://vilkme.lv/par-mums/projekti>

- 2) labiekārtošanas elementu – puķu podu, soliņu, galdiņu uzturēšanu un atjaunošanu 2022.gada vasaras sezonā;
- 3) bērnu spēļu laukumu uzturēšanu un remontdarbus;
- 4) sabiedriskā transporta vietu uzturēšanu un remontdarbus;
- 5) ikgadējo svētku banneru montāžu/demontāžu un karogu izkāršanu;
- 6) ielu apgaismojuma uzturēšanu Ropažu pagasta teritorijā un tā remontdarbus;
- 7) kapu teritorijas uzturēšanu, pagasta karavīru kapu kopšanu;
- 8) sabiedriskās tualetes Ropažos ikdienas sanitāro uzkopšanu;
- 9) dabas lieguma “Lielie Kangari” teritorijas (taka, torņa apkārtnē un tualetes telpas) apsaimniekošanu.

Minētie pakalpojumi ietilpst likumā „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktās autonomās funkcijas izpildē, proti, gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību.

Papildus tam SIA “Vilkme” organizē ceļu uzturēšanu Ropažu pagastā ziemas un vasaras sezonā. Ziemas sezonā, saskaņā ar noslēgto pakalpojuma līgumu, tiek organizēti ceļu un ielu sniega tīrīšanas un kaisīšanas darbi, atbilstoši noteiktajām prasībām, savukārt vasaras sezonā, atbilstoši darbu plānam un pasūtījumam tiek organizēti ceļu remontdarbi un rekonstrukcijas, grantēto un asfaltēto ceļu uzturēšanas darbi, kā arī ceļmalu pļaušana.

“Ropažu novada attīstības programmas 2022 – 2028” Stratēģiskajā daļā¹² norādīts, ka daži no rīcības virzieniem ir parku, zaļo zonu un apstādījumu zonu iekārtošana bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai un aktīvās atpūtas zonu iekārtošana. Savukārt, SIA “Vilkme” vidējā termiņa stratēģijā 2022. – 2024. gadam norādīts, ka viena no SIA “Vilkme” funkcijām ir veikt Pašvaldības teritorijā esošo grantēto un asfaltēto ceļu uzturēšanu, apsaimniekošanu un atjaunošanu, atsevišķu ceļu posmu rekonstrukciju pašvaldības noteiktā budžeta ietvaros.

Pašvaldība secinājusi, ka SIA “Vilkme” sniegtie pakalpojumi labiekārtošanas darbu un ceļu uzturēšanas jomā pirmšķietami varētu tikt atzīti par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē. Vienlaikus ņemot vērā citu pašvaldību pieredzi labiekārtošanas darbu un ceļu uzturēšanas darbību/pakalpojumu nodrošināšanā, kā arī ņemot vērā, ka šajos pakalpojumu tirgos pirmšķietami pastāv konkurence (ir identificējami privātie tirgus dalībnieki, kas varētu nodrošināt atbilstošus pakalpojumus) būtu nepieciešams palielināt privāta sektora iesaisti šajās pakalpojuma jomās, piemēram, caur publisko iepirkumu organizēšanu, ko SIA “Vilkme” arī dara.

Pašvaldība un SIA “Vilkme”, ievērojot arī citu pašvaldību praksi un līdzšinējos KP viedokļus, apzinās nepieciešamību konkrēto pakalpojumu sniegšanā, iespēju robežās, plašāk iesaistīt privāto sektoru. Veicinot konkurenci, daļā pakalpojumu tiek piesaistīts ārvalsts pakalpojums caur publiskajiem iepirkumiem¹³.

SIA “Vilkme” pakalpojuma sniegšanā iesaista privātos tirgus dalībniekus, saglabājot nepieciešamo kontroli par darbu kvalitāti, izpildi un kopējo nodrošinājumu (piemēram, sekojot līdzi darbu izpildes grafikam, nepieciešamībai, u.c.).

Attiecībā uz dabas lieguma “Lielie Kangari” teritorijas apsaimniekošanu, Pašvaldība norāda, ka attiecīgā teritorija ir iekļauta Natura 2000 teritorijā¹⁴. Šādas teritorijas labiekārtošana un pārraudzības kontrole saistāma arī ar normatīvajos aktos noteiktām prasībām, piemēram, Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”¹⁵ un Ministru kabineta 15.06.1999.gada noteikumi

¹² Ropažu novada attīstības programma 2022 – 2028 Stratēģiskā daļa, pieejams:

<https://www.ropazi.lv/lv/media/9657/download>

¹³ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Organizer/8042>

¹⁴ Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapā publicētā informācija. Dabas liegums “Lielie Kangari”. Pieejams: https://www.daba.gov.lv/lv/lielie-kangari?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

¹⁵ Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie

Nr. 212 "Noteikumi par dabas liegumiem"¹⁶.

Dabas liegums "Lielie kangari" ir uzskatāms par stratēģisko objektu. Vienlaikus pastāv vairāki ierobežojumi teritorijas labiekārtošanas un uzturēšanas pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram, kas saistīti, t.sk. ar riskiem bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai un potenciālam vides piesārņojumam. Atbilstoši pakalpojuma īstenošana saistībā ar šo stratēģisko objektu, Pašvaldības ieskatā, nebūtu nododama privātajam sektoram.

Attiecībā uz SIA "Vilkme" sniegtajiem papildpakalpojumiem, kas saistīti ar teritoriju uzturēšanu, labiekārtošanu, dažāda veida tīrīšanas un uzkopšanas darbībām, ielu un ceļu uzturēšanas pakalpojumiem, ielu apgaismojuma uzturēšanu, u.c. papildpakalpojumiem, KP ieskatā, no likuma „Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punkta izrietošā pašvaldības autonomā funkcija – gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību – var tikt organizēta ne tikai deleģējot šīs funkcijas veikšanu Pašvaldības kapitālsabiedrībai, bet saņemot attiecīgos pakalpojumus ārpusvaldījumā, izvērtējot efektīvāko veidu, kā iespējams nodrošināt konkrētos pakalpojumus.

Līdz ar to, KP ieskatā, ir būtiska publisko iepirkumu organizēšana šādu pakalpojumu saņemšanai, lai tādējādi nodrošinātu pēc iespējas plašāku privātā sektora komersantu iesaisti, pēc nepieciešamības publiskas personas kapitālsabiedrībai saglabājot nepieciešamo pakalpojumu uzraudzības un koordinācijas funkcijas.

Tāpat, KP attiecībā uz papildpakalpojumu sniegšanu norāda, ka, tās ieskatā, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, papildpakalpojumu veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci;
- 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu;
- 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina publiskas personas kapitālsabiedrības maksātspēju);
- 4) pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no publiskas personas kapitālsabiedrības puses.

Attiecībā uz dabas lieguma "Lielie Kangari" teritorijas apsaimniekošanu, KP norāda, ka ņemot vērā, ka attiecīgo teritoriju var uzskatīt par stratēģiski svarīgu īpašumu VPIL 88. panta pirmās daļas 3. punkta izpratnē, KP nav iebildumu, ka SIA "Vilkme", pastāvot iepriekšminētajiem apstākļiem, turpina dabas lieguma "Lielie Kangari" teritorijas apsaimniekošanu.

Noslēgumā KP aicina Pašvaldību un kapitālsabiedrības regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu¹⁷, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. KP norāda, ka konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamās konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

Tāpat, ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas, KP atbalsta nepieciešamību Pašvaldību vērtēt šo kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju.

aizsardzības un izmantošanas noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/207283>

¹⁶ Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumi Nr. 212 "Noteikumi par dabas liegumiem". <https://likumi.lv/ta/id/20083>

¹⁷ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate

